

STORTINGET

Innst. 157 S

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra næringskomiteen

Dokument 8:280 S (2021–2022)

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Alfred Jens Bjørlo, André N. Skjelstad, Sveinung Rotevatn, Guri Melby og Grunde Almeland om et krafttak for gründerskap, entreprenørskap og innovasjon i usikre tider

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å utvide ordningen som gir skattefradrag for investorer som investerer i nystartede bedrifter.
2. Stortinget ber regjeringen legge til rette for at det blir enklere for småbedrifter og nystartede bedrifter å få tilgang til kontrakter i offentlig sektor, blant annet gjennom økt bruk av innovative anskaffelser i stat, fylkeskommuner og kommuner.
3. Stortinget ber regjeringen gjøre det enklere for småbedrifter og gründerbedrifter å rekruttere arbeidskraft fra land utenfor EØS-området, blant annet gjennom enklere, mer samordnet og smidig saksbehandling i Utlendingsdirektoratet, og ta initiativ til at det utarbeides en felles nordisk strategi for å tiltrekke seg internasjonal arbeidskraft.
4. Stortinget ber regjeringen gjennomføre en statlig risikokapitalreform, med sikte på å tette kapitalgapet gjennom å styrke den tilgjengelige kapitaltilgangen for tidligfasebedrifter.
5. Stortinget ber regjeringen om å utvide opsjonsordningen slik at flere nystartede vekstbedrifter kan benytte opsjoner som virkemiddel for å rekruttere og holde på kompetanse.
6. Stortinget ber regjeringen gjennomgå dagens finansieringsordninger for bedrifter i oppstarts- og vekstfasen med formål om å utrede om disse stiller for høye krav til personlig kausjon og egenkapital.
7. Stortinget ber regjeringen utrede hvordan man i større grad kan legge til rette for at personer med lav inntekt og/eller løs arbeidslivstilknytning skal få muligheter til å starte egen virksomhet, og at egenetablering i større grad tas i bruk som arbeidsinkluderingsverktøy.
8. Stortinget ber regjeringen utrede lovfesting av permisjonsrettigheter for ansatte som ønsker å ta permisjon fra jobb for å starte egen virksomhet, herunder også se på muligheten for å gradere permisjonen, og vurdere å utrede om det kan etableres egne ordninger for å kompensere tap av lønnsinntekt i perioden man etablerer egen virksomhet.
9. Stortinget ber regjeringen utrede etableringen av et gründerpanel etter dansk modell. Panelet skal fremme forslag og anbefalinger til hvordan det kan gjøres enklere og mer attraktivt for gründerne å starte ny virksomhet, og hvordan flere nye virksomheter kan ta neste skritt og vokse seg større.
10. Stortinget ber regjeringen gjenoppta arbeidet med å forenkle eksisterende regelverk som ble igangsatt av forenklingsutvalget, med formål om å sikre at næringslivet ikke påføres unødvendige byrder.
11. Stortinget ber regjeringen legge til rette for at første- og andrelinjetjenesten til gründerne styrkes, og at man har en tydelig målsetting om i størst mulig grad å sørge for

et sømløst virkemiddelapparat for gründere på tvers av forvaltningsnivåer.

12. Stortinget ber regjeringen sørge for at Norge har en strategi for å sikre at norske gründere og mindre bedrifter får økt tilgang på internasjonal kapital for å skalere sine løsninger, blant annet gjennom å sikre at det offentlige virkemiddelapparatet har tilstrekkelige ressurser og kompetanse til å bistå norske småbedrifter og gründere i mobilisering og søknadsprosesser inn mot EUs investeringsprogrammer rettet mot entreprenørskap og nye næringer.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Karianne B. Bråthen, Per Vidar Kjølmoen, Tobias Hangaard Linge og Solveig Vitanza, fra Høyre, Guro Angell Gimse, Olve Grotle og Lene Westgaard-Halle, fra Senterpartiet, Jenny Klinge, lederen Willfred Nordlund og Per Olav Tyldum, fra Fremskrittspartiet, Sivert Bjørnstad og Bengt Rune Strifeldt, fra Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, fra Rødt, Geir Jørgensen, fra Venstre, Alfred Jens Bjørlo, og fra Miljøpartiet De Grønne, Rasmus Hansson, viser til Dokument 8:280 S (2021–2022) om et krafttak for gründerskap, entreprenørskap og innovasjon i usikre tider. Komiteen viser videre til næringsministerens brev av 30. september 2022 med statsrådets vurdering av representantforslaget. Brevet er vedlagt innstillingen. Komiteen vil understreke betydningen av teknologiutvikling, innovasjon og entreprenørskap i det grønne skiftet. Omstillingen av næringsliv og samfunn mot sirkulærøkonomi og lavere klimagassutslipp krever et tilpasset virkemiddelapparat og ordninger for bedriftsstøtte som bidrar til både å skape helt nye næringer og å trygge eksisterende arbeidsplasser og virksomheter. Komiteen noterer seg forslagsstillerens henvisning til årets innovasjonstale fra Innovasjon Norge, der det uttrykkes bekymring for at det er liten interesse blant unge for å starte egen bedrift, til tross for en mangeårig satsing på entreprenørskap i utdanning gjennom styrking av entreprenørskapsfag og elev- eller studentbedrift i grunnskole, videregående opplæring og høyere utdanning. Komiteen registrerer at NHO i sitt skriftlige høringsinnspill til komiteen legger vekt på at også de generelle rammebetingelsene for næringslivet må være gode:

«Gründerskap, entreprenørskap og innovasjon er viktig for tilveksten i norsk næringsliv, og dermed for fremtidig verdiskaping og velferd i Norge. Det er positivt at næringskomiteen skal drøfte tiltak for å styrke disse områdene. I tillegg til slike spesifikke tiltak for nyetablerte er det også viktig for disse at rammebetingelsene generelt for næringslivet i Norge er gode.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener at det er viktig at gründere, innovatører og entreprenører skal ha gode rammevilkår for å drive sin aktivitet, og viser til at regjeringen har satt seg ambisiøse mål for å kutte klimagassutslippene, få flere i arbeid og øke eksporten. Skal man få til dette, er bidrag fra gründere og oppstartsbedrifter helt nødvendig.

Disse medlemmer viser til at vi har en sterk gründerkultur i Norge. Statistikk fra SSB viser at det aldri har vært registrert flere som har etablert aksjeselskap, enn i 2021. Unge mellom 16 og 24 år er én av aldersgruppene der veksten har vært sterkest. Det er allikevel riktig og viktig å legge til rette, slik at oppstartsbedrifter får tilgang til rådgivning og risikokapital gjennom det norske og internasjonale virkemiddelapparatet. Disse medlemmer viser til at regjeringen har tatt flere initiativ for å forenkle og bedre brukervennligheten og tilgjengeligheten hos de næringsrettede virkemiddelaktørene.

Disse medlemmer viser til at forslagsstillerne blant annet fremmer forslag om at Stortinget skal be regjeringen gjennomføre en statlig risikokapitalreform for å tette kapitalgapet gjennom å styrke den tilgjengelige kapitaltilgangen for tidligfasebedrifter.

Disse medlemmer viser til at regjeringen allerede er godt i gang med dette, og at næringsministeren den 14. desember 2022 presenterte endringer som peker ut en retning for videreutviklingen av virkemiddelapparatet, og som skal sikre at de næringspolitiske virkemidlene blir enklere, grønnere og mer helhetlige for næringslivet. Et viktig prinsipp er også at brukerne skal få én vei inn til det næringsrettede virkemiddelapparatet. Disse medlemmer viser også til statsrådets brev av 30. september 2022, der det fremgår at det også er gjennomført en bred evaluering av oppstartsfinansieringen i Innovasjon Norge av analyseselskapet Menon, som blant annet peker på at gapet mellom Norge og de øvrige skandinaviske landene når det gjelder kapital i de tidligste fasene, er blitt stadig mindre de siste årene. Evalueringen er tydelig på at tilgangen på kapital i Norge fra private har økt betydelig det siste tiåret. Disse medlemmer merker seg at statsråden mener dette viser at mulighetene for tilgang på kapital for oppstartsbedrifter i Norge har styrket seg de senere år. Det vises videre til at regjeringen nylig også har fått gjennomført en evaluering av Investinor og de fem mandatene selskapet forvalter.

Disse medlemmer viser også til at forslagsstillerne blant annet fremmer forslag om at regjeringen skal legge til rette for at det blir enklere for småbedrifter og nystartede bedrifter å få tilgang til kontrakter i offentlig sektor, blant annet gjennom økt bruk av innovative anskaffelser. Disse medlemmer viser til at det er et stort potensial innenfor anskaffelsesregelverkets rammer til å inngå kontrakter om innovative løsninger med små og nystartede bedrifter, at regjeringen er opptatt av å utnytte dette handlingsrommet, og at det allerede er igangsatt flere større arbeider nettopp på anskaffelsesfeltet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Miljøpartiet De Grønne deler forslagsstillerens oppfatning knyttet til behovet for et krafttak for gründerskap og entreprenørskap og er positive til en rekke av tiltakene som foreslås i representantforslaget.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet er positive til flere av forslagene og viser til at små og mellomstore bedrifter – herunder gründerbedrifter – er ryggraden i norsk økonomi. Disse medlemmer mener imidlertid det er hensiktsmessig om regjeringen vurderer de foreliggende forslagene innenfor rammeverket av en stortingsmelding som adresserer behovene til små og mellomstore bedrifter i sin helhet. Disse medlemmer viser til at flere av komiteens medlemmer støttet forslaget om en slik stortingsmelding i forbindelse med behandlingen av budsjettforslaget for 2023, jf. Innst. 8 S (2022–2023), som lød som følger:

«Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at både økte skatter og avgifter, dyrere innsatsfaktorer og et varslet kraftunderskudd medfører at norske bedrifter befinner seg i en mer utfordrende situasjon enn tidligere. Det er derfor på tide å se på norske bedrifters rammevilkår og peke ut en vei videre.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Miljøpartiet De Grønne fremmer derfor følgende forslag:

‘Stortinget ber regjeringen legge frem en stortingsmelding om små og mellomstore bedrifter.’»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne er enige med forslagsstillerne i viktigheten av innovasjon og entreprenørskap for å utvikle samfunnet i en grønnere og mer rettferdig retning. Oppstartsbedrifter er viktige aktører i små og store samfunn og i flere tilfeller viktige samlingspunkt for lokalsamfunn. Disse medlemmer deler bekymringen over at færre unge ønsker å starte egen bedrift, da det kan være en refleksjon av unges vurdering av framtid-

utsikter. Det er derfor viktig å føre en politikk som gir unge trygghet rundt egen og eventuelle barns framtid, noe som igjen vil fordre skaperglede, tillit og et sterkere fellesskap. Da må et grønt, trygt og anstendig arbeidsliv være på plass for alle.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne understreker at innovasjon og entreprenørskap må skje gjennom en målrettet politikk som fremmer grønne og rettferdige investeringer. Kapital er et gode og må allokere dit samfunnet har behov for det. Et godt sikkerhetsnett av velferdsordninger som tar vare på de som faller utenfor, reduserer risikoen ved oppstartsvirksomhet. Store skattelett til landets rikeste, anerkjennelse av det uorganiserte arbeidslivet og skjev fordeling av verdiskapingen svekker dette fellesskapet og reduserer mulighetene for at alle kan lykkes.

Disse medlemmer ønsker å se støtteordninger for gründere styrket, spesielt fra kommunale og regionale næringsmidler. Støtteordninger for oppstartsbedrifter og gründere i distriktene må være enkle og tilgjengelige, med gode rammer. Det må også gis rådgivning til gründere på kommunalt nivå, og her kan desentralisering av Innovasjon Norge være et viktig grep.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen foreta en full gjennomgang av rettigheter og lovverk tilknyttet frilansere i løpet av 2023 for å sikre et trygt og anstendig arbeidsliv.»

Disse medlemmer er skeptiske til forslaget om å utvide reglene for arbeidsinnvandring fra land utenfor EØS-området for de formålene forslagsstillerne legger til grunn, da dette kan føre til økt sosial dumping.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil heller vise til Sosialistisk Venstrepartis ønske om å utvikle en modell for gründervisum, eller en lignende ordning, som gjør det enklere for gründere fra land utenfor EØS å starte, finansiere og drive bedrift i Norge.

Dette medlem viser til at ordningen må være innrettet mot det grønne skiftet, og det må sikres at den ikke kun blir en ordning for ressurssterke personer.

Dette medlem er enig med forslagsstillerne i at opsjonsordningene er viktige. Det må legges til rette for opsjonsordninger for ansatte i vekst- og oppstartsbedrifter slik at arbeiderne får større eierskap i fremtidig verdiskaping og arbeiderstyrte bedrifter.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Miljøparti-

et De Grønne mener det er positivt og ønskelig at flere starter virksomheter. Det gir flere mennesker frihet og muligheter til å realisere drømmene sine for livet – og skaper samtidig nye arbeidsplasser og nye næringer og utvikler nye markeder.

Disse medlemmer viser til at det i innovasjonstalen fra Innovasjon Norge for 2022 ble redegjort for at det lyser gult for norsk gründerskap. En av årsakene til at Innovasjon Norge er bekymret, er at færre enn på lenge ønsker å bli gründere. Disse medlemmer viser til at det, til tross for mangeårig satsing på entreprenørskap i utdanningen, i 2021 bare var 1,5 pst. av unge mellom 18 og 34 år som ønsket å starte en ny bedrift. Det er en kraftig nedgang og historisk lavt. Disse medlemmer mener man uten gründere og nye bedrifter ikke vil kunne gjennomføre den nødvendige omstillingen av Norge.

Disse medlemmer mener det er en god investering for samfunnet å styrke satsingen på at flere starter og skaper sin egen arbeidsplass – og på å få opp flere nye ideer og nye bedrifter som kan bidra til nødvendig omstilling av samfunnet.

Disse medlemmer viser til at man i usikre tider med bekymring ser at færre starter egen bedrift, og at etterdønningene etter pandemien og urolige tider i Europa kan få varige konsekvenser for nyetablering av virksomheter i tiden fremover. Disse medlemmer legger til grunn at risikoen ved å starte egen virksomhet oppleves som ekstra høy i usikre tider, selv om behovet for gründere og nystartede bedrifter er stort. Disse medlemmer viser også til Meld. St. 14 (2020–2021) Perspektivmeldingen 2021, der det ble tydeliggjort at det på vei ut av koronakrisen må stimuleres til ny vekst og omstilling, og at det er viktig at det skapes nye jobber i privat sektor. Disse medlemmer mener det gjør det nødvendig med et krafttak for gründerskap og innovasjon i usikre tider.

Disse medlemmer vil også understreke at nye bedrifter, innovasjon og nyskaping er nøkkelen til en grønn omstilling av samfunnet. For å utvikle fremtidens næringsliv må det lønne seg å starte og drive en bedrift, og det må være mulig å få tilgang på kapital for å få gode ideer til å vokse.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre er bekymret for at det i statsbudsjettene for 2022 og 2023, med en Arbeiderparti–Senterparti-regjering som danner budsjettflertall med Sosialistisk Venstreparti, har blitt dårlige rammevilkår for norske bedrifter, særlig de små og norskeide. Formuesskatten og utbytteskatten er økt i flere omganger, aksjerabatten er redusert, ordningen med skattefri fordel av ansattes kjøp av aksjer er avskaffet, og det er innført ekstra arbeidsgiveravgift på lønn og ytelser over 750 000 kroner som særlig rammer forsknings- og teknologitunge bedrifter i nye næringer. Dette

er med på å gjøre det vanskeligere å bygge opp nye bedrifter i Norge og reduserer tempoet i grønn omstilling av samfunnet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Miljøpartiet De Grønne er kritisk til regjeringens økning i arbeidsgiveravgiften, som vil ramme kunnskaps- og teknologibedrifter hardt, og som vil gjøre det vanskeligere å starte opp ny virksomhet i en tid der behovet for innovasjon og omstilling er større enn noensinne.

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne mener formuesskatten er et viktig tiltak for å forebygge og begrense ulikhet i samfunnet. Samtidig kan formuesskatten slik den er innrettet nå, slå uheldig og urettferdig ut for noen grupper, ikke minst gründere og eiere av småbedrifter i etableringsfasen. Derfor foreslo Miljøpartiet De Grønne i partiets alternative statsbudsjett for 2023 å endre innretningen på formuesskatten ved å øke bunnfradraget og ved å innføre en «trinnskatt» i formuesskatten med høyere satser på de største formuene.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Miljøpartiet De Grønne mener det i denne situasjonen er særlig viktig å gjøre konkrete grep som sikrer bedre kapitaltilgang i nye bedrifter, og fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede effekten av å utvide ordningen som gir skattefradrag for investorer som investerer i nystartede bedrifter.»

Komiteens medlemmer fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en statlig risikokapitalreform, med sikte på å tette kapitalgapet gjennom å styrke den tilgjengelige kapitaltilgangen for tidligfasebedrifter.»

«Stortinget ber regjeringen om å utvide opsjonsordningen slik at flere nystartede vekstbedrifter kan benytte opsjoner som virkemiddel for å rekruttere og holde på kompetanse.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til at det offentlige markedet for varer og tjenester utgjør over 650 mrd. kroner, og er i vekst. Man bør legge til rette for at norske bedrifter som utvikler nye, innovative løsninger, får bedre tilgang til dette markedet. Det er ikke bare viktig for bedriftene, men også for å øke tempoet i bærekraftig omstilling av

offentlig sektor og å finne nye løsninger på store samfunnsutfordringer.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at det blir enklere for småbedrifter og nystartede bedrifter å få tilgang til kontrakter i offentlig sektor, blant annet gjennom økt bruk av innovative anskaffelser i stat, fylkeskommuner og kommuner, og å sette måltall for andel offentlige anskaffelser.»

Komiteens medlemmer fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til at mangel på kvalifisert arbeidskraft har blitt en stor utfordring for vekstkraften i det nye næringslivet. Mange andre land er i samme situasjon og fører en stadig mer aktiv politikk for å gjøre landene attraktive å flytte til, etablere seg i og ta jobb i.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjøre det enklere for småbedrifter og gründerbedrifter å rekruttere arbeidskraft fra land utenfor EØS-området, blant annet gjennom enklere, mer samordnet og smidig saksbehandling i Utlendingsdirektoratet, og ta initiativ til at det utarbeides en felles nordisk strategi for å tiltrekke seg internasjonal arbeidskraft.»

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Dokument 8:277 S (2021–2022), et representantforslag fra representanter fra Høyre om raskere saksbehandling for arbeidsinnvandrere utenfor EØS-området, hvor det understrekes at det nå er svært stor etterspørsel etter arbeidskraft i Norge. Dersom man ikke lykkes med å dekke noe av denne etterspørselen, risikerer man økt lønnspress og kapasitetsmangel i arbeidsmarkedet som på sikt kan true norsk konkurransekraft og dermed også norske arbeidsplasser.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre mener derfor at det er nødvendig med arbeidsinnvandring fra EØS-området og tredjeland. Alle arbeidstakere i Norge skal ha ordnede forhold og gode arbeidsvilkår. Arbeidsinnvandring må ikke føre til en negativ lønns spiral, sosial dumping eller at folk utsettes for arbeidslivskriminalitet.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Solberg gjennomførte flere endringer for raskere å kunne tiltrekke seg høykompetent arbeidskraft fra andre land. Blant annet ble det etablert flere SUA-kontorer (Service-senter for utenlandske arbeidstakere) og innført endringer i ordningen med tidlig arbeidsstart i utlendingsforskriften. Ordningen med tidlig arbeidsstart sikrer at

personer kan begynne å arbeide før oppholdstillatelse er gitt, på enkelte vilkår.

Komiteens medlemmer fra Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til rapporten «Kompetanse- og kunnskapsbehov for det grønne skiftet» (Oslo Economics, 2022), som slår fast at det er mulig å skape opptil 100 000 grønne, sirkulærøkonomiske jobber innen 2030. Rapporten peker imidlertid på et stort og voksende gap i tilgangen på kompetanse og arbeidskraft for nye næringer og at et høyt aktivitetsnivå i petroleumssektoren står i direkte motsetning til det grønne skiftet og tilgangen på kompetent arbeidskraft i nye næringer. Jo høyere aktivitetsnivået er innenfor olje- og gasssektoren fram mot 2030, jo større vil kompetansegapet bli. Rapporten slår fast følgende:

«Særlig vil utviklingen i petroleumsnæringen kunne ha stor betydning for tilfanget av arbeidskraft med relevant kompetanse til nye næringer. Dersom oppbyggingen av nye næringer sammenfaller med redusert aktivitet i petroleumindustrien, vil en del av det identifiserte kompetansebehovet kunne dekkes gjennom etter- og videreutdanning av personell herfra. Med fortsatt høyt aktivitetsnivå på norsk sokkel er det sannsynlig at en større andel av det identifiserte behovet legges på toppen av dagens kompetansegap i de aktuelle yrkesgruppene.»

Disse medlemmer viser til Hurdalsplattformen, som slår fast at regjeringen både vil

«utvikle, ikke avvike petroleumssektoren»

og

«legge til rette for et stabilt aktivitetsnivå på norsk sokkel av olje- og gassvirksomhet».

Disse medlemmer mener det er en åpenbar risiko for at det vedvarende høye aktivitetsnivået i petroleumssektoren vil forsterke problemet med mangel på tilgang på kvalifisert arbeidskraft for det nye næringslivet.

Disse medlemmer vil peke på at det i dag er svært mange aktører og ordninger i det offentlige virkemiddelapparatet som skal hjelpe gründere. Dette systemet må forenkles, overlappende virkemidler må unngås, og søknads- og rapporteringsprosessene må forenkles.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at førstelinjetjenesten til gründere styrkes, og at man har en tydelig målsetting om i størst mulig grad å sørge for et sømløst virkemiddelapparat for gründere på tvers av forvaltningsnivåer.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede å etablere et gründerpanel etter dansk modell. Panelet bør fremme forslag og anbefalinger til hvordan det kan gjøres enklere og mer attraktivt for gründere å starte ny virksomhet, og hvordan flere nye virksomheter kan vokse seg større.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at regjeringen Solberg førte en politikk som sikret små og mellomstore bedrifter en enklere hverdag, bedre tilgang til kunder, økt innovasjonsevne og bedre tilgang på kompetanse og kapital. Det ble i perioden gjennomført forenklingstiltak og besluttet planlagte tiltak som ga gevinster for næringslivet på om lag 11 mrd. kroner årlig, enten gjennom direkte sparte kostnader eller spart tid. Det er viktig å fortsette dette arbeidet også fremover.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjenoppta arbeidet med å forenkle eksisterende regelverk som ble igangsatt av forenklingsutvalget, med formål om å sikre at næringslivet ikke påføres unødvendige byrder.»

Komiteens medlemmer fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til at norsk deltagelse i Horisont Europa er god, men at det ikke er tilsvarende deltagelse i programmer som DIGITAL, COSME og andre sektorprogrammer Norge har forpliktet seg til. Disse medlemmer mener det er viktig å sikre en høy returandel og norsk deltagelse i de europeiske programmene Norge deltar i. Disse medlemmer understreker at virkemiddelapparatet må kunne bistå næringslivet og andre aktører både i forberedelsene til å søke om midler til internasjonale samarbeid og med støtte til prosjektetablering og utstrakt rådgivnings- og kurstilbud.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Norge har en strategi for å sikre at norske gründere og mindre bedrifter får økt tilgang på internasjonal kapital for å skalere sine løsninger, blant annet gjennom å sikre at det offentlige virkemiddelapparatet har tilstrekkelige ressurser og kompetanse til å bistå norske småbedrifter og gründere i mobilisering og søknadsprosesser inn mot EUs investeringsprogrammer rettet mot entreprenørskap og nye næringer.»

Komiteens medlemmer fra Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til statsrådets vurdering av forslag 6 i brev av 30. september 2022 og evalueringen av oppstartsvirkemidlene hos Innovasjon Norge som er gjennomført av Menon, inkludert oppstartslån og kravene til kausjon og egenkapital. Disse medlemmer viser til at anbefalingene innebærer å tillate at Innovasjon Norge kan ta større risiko i fremtiden. Disse medlemmer ser frem til vurderingen av Menons rapport hos Innovasjon Norge og i departementet og ønsker at regjeringen kommer tilbake til Stortinget så fort nødvendige vurderinger er gjennomført, med forslag til endringer. Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en sak for Stortinget med en vurdering av om kravene til personlig kausjon og egenkapital kan reduseres i statlige finansieringsordninger for bedrifter i oppstarts- og vekstfasen, bygd på gjennomført evaluering av Innovasjon Norges oppstartsvirkemidler.»

Disse medlemmer merker seg statsrådets svar om at regjeringen ser det som hensiktsmessig at det innhentes mer kunnskap om dette før det tas stilling til om det bør legges til rette for at flere med lav inntekt og/eller løs arbeidslivstilknytning kan få mulighet til å starte egen virksomhet. Disse medlemmer viser videre til at Sysselsettingsutvalget (NOU 2021: 2) mente at det bør vurderes å forsterke bruken av etablererstøtte som et virkemiddel for arbeidsledige eller rettet mot gründervirksomhet mer generelt, og at tiltakene er mer brukt i flere andre land. Disse medlemmer deler derfor regjeringens syn på at det er fornuftig å utrede dette videre. Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan man i større grad kan legge til rette for at personer med lav inntekt og/eller løs arbeidslivstilknytning skal få muligheter til å starte egen virksomhet, og at egenetablering i større grad tas i bruk som arbeidsinkluderingsverktøy.»

Disse medlemmer mener samfunnet må legge bedre til rette for at arbeidstakere som ønsker å starte egen virksomhet, får mulighet til dette. Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede lovfesting av permisjonsrettigheter for ansatte som ønsker å ta permisjon fra jobb for å starte egen virksomhet, herunder også se på muligheten for å gradere permisjonen, og vurdere å utrede om det kan etableres egne ordninger for å kompensere tap av lønnsinntekt i perioden man etablerer egen virksomhet.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne er enig med forslagsstillerne i at altfor høye krav til egenandel og kausjon kan hindre innovasjon og gründerskap. Høye krav til egenkapital utestenger folk fra arbeiderklassen fra å realisere sine gode ideer. Støtteordninger burde gjøre det lettere for folk fra alle samfunnslag å få støtte til å realisere sine gründer- og innovasjonsprosjekter. Disse medlemmer er derfor også positive til tiltak som gjør det lettere for personer med lav inntekt å realisere sine prosjekter og ideer.

Videre vil komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt understreke viktigheten av fagorganisering og arbeidslivsrettigheter også i småbedrifter. Fulle stillinger må også være normalen i småbedrifter. Videre mener disse medlemmer at det er viktig at fagbevegelsen er involvert i utredninger og prosesser som foreslås her, for eksempel i forbindelse med forslaget om å etablere et gründerpanel.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utrede effekten av å utvide ordningen som gir skattefradrag for investorer som investerer i nystartede bedrifter.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at det blir enklere for småbedrifter og nystartede bedrifter å få tilgang til kontrakter i offentlig sektor, blant annet gjennom økt bruk av innovative anskaffelser i stat, fylkeskommuner og kommuner, og å sette måltall for andel offentlige anskaffelser.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen gjenoppta arbeidet med å forenkle eksisterende regelverk som ble igangsatt av forenklingsutvalget, med formål om å sikre at næringslivet ikke påføres unødvendige byrder.

Forslag fra Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen utrede å etablere et gründerpanel etter dansk modell. Panelet bør fremme forslag og anbefalinger til hvordan det kan gjøres enklere og mer attraktivt for gründere å starte ny virksomhet, og hvordan flere nye virksomheter kan vokse seg større.

Forslag fra Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at første-linjetjenesten til gründere styrkes, og at man har en tydelig målsetting om i størst mulig grad å sørge for et sømløst virkemiddelapparat for gründere på tvers av forvaltningsnivåer.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen legge fram en sak for Stortinget med en vurdering av om kravene til personlig kausjon og egenkapital kan reduseres i statlige finansieringsordninger for bedrifter i oppstarts- og vekstfasen, bygd på gjennomført evaluering av Innovasjon Norges oppstartsvirkemidler.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen utrede hvordan man i større grad kan legge til rette for at personer med lav inntekt og/eller løs arbeidslivstilknytning skal få muligheter til å starte egen virksomhet, og at egenetablering i større grad tas i bruk som arbeidsinkluderingsverktøy.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen utrede lovfesting av permisjonsrettigheter for ansatte som ønsker å ta permisjon fra jobb for å starte egen virksomhet, herunder også se på muligheten for å gradere permisjonen, og vurdere å utrede om det kan etableres egne ordninger for å kompensere tap av lønnsinntekt i perioden man etablerer egen virksomhet.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen foreta en full gjennomgang av rettigheter og lovverk tilknyttet frilansere i løpet av 2023 for å sikre et trygt og anstendig arbeidsliv.

Forslag fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en statlig risikokapitalreform, med sikte på å tette kapitalgapet gjennom å styrke den tilgjengelige kapitaltilgangen for tidligfasebedrifter.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen om å utvide opsjonsordningen slik at flere nystartede vekstbedrifter kan benytte opsjoner som virkemiddel for å rekruttere og holde på kompetanse.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen gjøre det enklere for småbedrifter og gründerbedrifter å rekruttere arbeidskraft

fra land utenfor EØS-området, blant annet gjennom enklere, mer samordnet og smidig saksbehandling i Utlendingsdirektoratet, og ta initiativ til at det utarbeides en felles nordisk strategi for å tiltrekke seg internasjonal arbeidskraft.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen sørge for at Norge har en strategi for å sikre at norske gründere og mindre bedrifter får økt tilgang på internasjonal kapital for å skalere sine løsninger, blant annet gjennom å sikre at det offentlige virkemiddelapparatet har tilstrekkelige ressurser og kompetanse til å bistå norske småbedrifter og gründere i mobilisering og søknadsprosesser inn mot EUs investeringsprogrammer rettet mot entreprenørskap og nye næringer.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:280 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Alfred Jens Bjørlo, André N. Skjelstad, Sveinung Rotevatn, Guri Melby og Grunde Almeland om et krafttak for gründerskap, entreprenørskap og innovasjon i usikre tider – vedtas ikke.

Oslo, i næringskomiteen, den 17. januar 2023

Willfred Nordlund

leder

Geir Jørgensen

ordfører